

Formy i zasady bieżącego oceniania na lekcjach przyrody w klasie 4

Forma	Zakres treści	Częstotliwość	Zasady przeprowadzenia
Prace klasowe (1 h lekcyjna)	jeden dział obszerny lub dwa mniejsze działy	przy 2 h tygodniowo dwie prace klasowe w półroczu	zapowiadane z tygodniowym wyprzedzeniem
Kartkówki (do 20 min.)	materiał nauczania z trzech ostatnich lekcji	według potrzeb	mogą być niezapowiedziane
Pisemne prace domowe	materiał nauczania z bieżącej lekcji lub przygotowanie materiału dotyczącego nowego tematu (nauczanie odwrócone)	według potrzeb	zróżnicowane zadania zgodnie z realizowanym materiałem
Prowadzenie zeszytu ćwiczeń	zgodnie z tematami lekcji	według potrzeb	Zasady prowadzenia zeszytu ćwiczeń powinny zostać ustalone na pierwszej lekcji. Ocenie podlega zarówno poprawność merytoryczna rozwiązywanych zadań, jak i estetyka oraz systematyczność
Inne prace domowe	<ul style="list-style-type: none"> • prace badawcze, obserwacje i hodowle wskazane w podstawie programowej • zadania związane z projektami edukacyjnymi – wykonywanie plakatów, prezentacji PowerPoint do bieżącego materiału 	według potrzeb	zadania kierowane do pracy w grupach lub dla uczniów szczególnie zainteresowanych przyrodą
Ustne sprawdzenie wiadomości	materiał nauczania z trzech ostatnich lekcji	według potrzeb	bez zapowiedzi

Pozostałe przedmiotowe zasady oceniania

1. Pisemne prace klasowe

- Pisemne prace klasowe są obowiązkowe.
- W przypadku nieobecności usprawiedliwionej uczeń musi napisać pracę klasową w ciągu dwóch tygodni od daty powrotu do szkoły.
- Jeżeli nieobecność jest nieusprawiedliwiona, uczeń przystępuje do pracy klasowej na pierwszej lekcji, na którą przyszedł.
- Uczeń ma prawo do jednokrotnej poprawy pracy klasowej.

2. Kartkówka

Nieobecność ucznia na kartkówce nie obliguje go do pisemnego zaliczenia danej partii materiału ale uczeń może zostać zapytany z treści, które obejmowała kartkówka.

3. Wymagania na poszczególne oceny szkolne z prac pisemnych

- 0 - 29% - niedostateczny
- 30-49% - dopuszczający
- 50-69% - dostateczny
- 70 - 89% - dobry
- 90-97% - bardzo dobry
- 98-100% - celujący

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który ma 100% poprawnych odpowiedzi, rozwiązuje dodatkowe zadania sprawdzające wiedzę i umiejętności wykraczające poza program nauczania, wykazuje szczególne zainteresowania przedmiotem, bierze udział w konkursach i ma osiągnięcia, twórczo i samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania.

4. Nieprzygotowania

Uczeń ma prawo być nieprzygotowany bez usprawiedliwienia dwa razy w półroczu.

Nieprzygotowanie obejmuje:

- brak pracy domowej
- brak zeszytu ćwiczeń
- brak zeszytu przedmiotowego, jeśli była w nim zadana praca domowa

Nieprzygotowanie nie obejmuje kartkówek.

5. Warunki i tryb uzyskiwania wyższych niż przewidywane rocznych ocen klasyfikacyjnych z języka polskiego

1. Uczeń lub jego rodzice ubiegający się o podwyższenie oceny zwracają się z pisemnym wnioskiem (np. za pośrednictwem Librusa) do nauczyciela języka polskiego w terminie 3 dni roboczych od otrzymania informacji o przewidywanej rocznej ocenie klasyfikacyjnej.

2. O uzyskanie wyższej o jeden stopień niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej mogą ubiegać się wszyscy uczniowie, o ile spełnią następujące warunki:

- 1) frekwencja na zajęciach z danego przedmiotu nie może być niższa niż 80 % (z wyjątkiem długotrwałej choroby ucznia); wszystkie nieobecności na zajęciach z danego przedmiotu muszą być usprawiedliwione;
- 2) uczeń przystąpił do wszystkich przewidzianych przez nauczyciela sprawdzianów lub popraw.

3. Uczeń spełniający wszystkie warunki przystępuje do sprawdzianu (lub innej formy, którą wyznaczy nauczyciel) obejmującego materiał określony w wymaganiach edukacyjnych na ocenę, o którą się ubiega.
4. W przypadku niespełnienia któregokolwiek z warunków, o których mowa w pkt 3 wniosek ucznia zostaje odrzucony, a nauczyciel informuje o tym ucznia lub jego rodziców.
5. Termin sprawdzianu, który powinien się odbyć najpóźniej na 3 dni przed rocznym klasyfikacyjnym zebraniem Rady Pedagogicznej, ustala nauczyciel.
6. Podwyższenie przewidywanej oceny rocznej może nastąpić w przypadku, gdy ze sprawdzianu przygotowanego przez nauczyciela uczeń uzyskał minimum 80% punktów.

Sprawdzenie i ocenianie sumujące postępy ucznia

Podsumowaniem edukacyjnych osiągnięć ucznia w danym roku szkolnym są **ocena półroczna** i **ocena roczna**. Wystawia je nauczyciel po uwzględnieniu wszystkich form aktywności ucznia oraz ocen częściowych.

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z PRZYRODY DLA KLASY IV DOSTOSOWANY DO INDYWIDUALNYCH POTRZEB PSYCHOFIZYCZNYCH I EDUKACYJNYCH DZIECKA

Zasady postępowania na zajęciach

- uwzględniać trudności z zapamiętywaniem nazw i pojęć
- w czasie odpowiedzi ustnych dyskretnie wspomagać, dawać więcej czasu na przypominanie, wydobycie z pamięci nazw, terminów, dyskretnie naprowadzać
- powtarzać i utralać materiał
- podczas uczenia stosować techniki skojarzeniowe ułatwiające zapamiętywanie
- wprowadzać w nauczaniu metody aktywne, angażujące jak najwięcej zmysłów, używać wielu pomocy dydaktycznych, urozmaicać proces nauczania
- zróżnicować formy sprawdzania wiadomości i umiejętności
- przeprowadzać sprawdziany ustne z ławki, niekiedy nawet odpytywać indywidualnie □
oceniać prace domowe

Kryteria oceniania

OCENĘ NIEDOSTATECZNA

otrzymuje uczeń , który nie spełnia wymagań koniecznych i nawet przy pomocy nauczyciela nie jest w stanie rozwiązać zagadnienia o elementarnym stopniu trudności.

1. Często nie odrabia prac domowych.
2. Nie prowadzi systematycznie zeszytu do ćwiczeń.
3. Nie wykazuje chęci współpracy przy wykonywaniu pracy zespołowej.
4. Nie zna elementarnych treści przedmiotowych niezbędnych w dalszej nauce.

OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ otrzymuje uczeń , którego wiedza i umiejętności pozwalają na samodzielne lub z pomocą nauczyciela wykonanie zadań o niewielkim stopniu trudności.

Uczeń :

1. Odrabia prace domowe.
2. Prowadzi systematycznie zeszyt ćwiczeń.
3. Wykazuje chęć współpracy przy wykonywaniu pracy zespołowej.
4. Zna elementarne treści przedmiotowe niezbędne w dalszej nauce.

OCENĘ DOSTATECZNA

Otrzymuje uczeń, który:

- wymienia dwa elementy przyrody nieożywionej; wymienia dwa elementy przyrody ożywionej
- wymienia zmysły umożliwiające poznawanie otaczającego świata; podaje dwa przykłady informacji uzyskanych dzięki wybranym zmysłom; wyjaśnia, czym jest obserwacja
- podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie; przeprowadza obserwację za pomocą lupy lub lornetki;
- podaje nazwy głównych kierunków geograficznych wskazanych przez nauczyciela na widnokręgu;
- wymienia rodzaje map;
- wskazuje kierunki geograficzne na mapie;

- wskazuje w najbliższym otoczeniu przykłady ciał stałych, cieczy i gazów; wskazuje w najbliższym otoczeniu dwa przykłady ciał plastycznych, kruchych i sprężystych;
- wymienia stany skupienia wody w przyrodzie; omawia budowę termometru; odczytuje wskazania termometru;
- wymienia przynajmniej dwa składniki pogody; rozpoznaje na dowolnej ilustracji rodzaje opadów;
- dobiera przyrządy do pomiaru trzy składników pogody;
- przedstawia stopień zachmurzenia za pomocą symboli; przedstawia rodzaj opadów za pomocą symboli
- wyjaśnia pojęcia *wschód Słońca*, *zachód Słońca*; podaje daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku;
- wyjaśnia, po czym rozpozna organizm;
- określa, czy podany organizm jest samożywny, czy cudzożywny;
- wskazuje na ilustracji charakterystyczne cechy drapieżników
- układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów;
- wymienia korzyści wynikające z uprawy roślin w domu i ogrodzie;
- podaje przykłady produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy;
- wskazuje na modelu położenie poszczególnych narządów przewodu pokarmowego;
- wskazuje na schemacie serce i naczynia krwionośne;
- pokazuje na modelu lub planszy dydaktycznej położenie narządów budujących układ oddechowy;
- wskazuje na sobie, modelu lub planszy elementy szkieletu;
- wskazuje, na planszy położenie układu nerwowego;
- wskazuje na planszy położenie narządów układu rozrodczego;
- podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania u własnej płci;
- wymienia co najmniej trzy zasady zdrowego stylu życia;
- wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka drobnoustrojów chorobotwórczych; wymienia jedną zasadę, której przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą oddechową; wymienia jedną zasadę, której przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą pokarmową
- odróżnia muchomorą sromotnikową od innych grzybów;
- omawia zasady postępowania podczas pielęgnacji roślin hodowanych w domu;
- wymienia rodzaje urazów skóry,
- podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka;
- rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów;
- rozpoznaje na ilustracji formy terenu;
- podaje przykłady wód słonych;
- rozpoznaje na zdjęciach krajobraz kulturowy;
- wymienia dwie formy ochrony przyrody w Polsce;
- podaje dwa przystosowania ryb do życia w wodzie;

-
-
- wskazuje na ilustracji elementy rzeki: źródło, bieg górny, środkowy, dolny, ujście
- przyporządkowuje na schematycznym rysunku nazwy do stref życia w jeziorze;
- wymienia czynniki warunkujące życie na lądzie;
- wskazuje warstwy lasu na planszy dydaktycznej lub ilustracji; podaje po dwa przykłady drzew iglastych i liściastych;
- podaje dwa przykłady znaczenia łąki;
- wymienia nazwy zbóż;

OCENĘ DOBRA

otrzymuje uczeń, który:

- wyjaśnia znaczenie pojęcia *przyroda*; wymienia trzy składniki przyrody nieożywionej trzy składniki przyrody ożywionej niezbędne do życia;
- omawia na przykładach , rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata; wymienia źródła informacji o przyrodzie;
- przyporządkowuje przyrząd do obserwowanego obiektu; proponuje przyrządy, które należy przygotować do prowadzenia obserwacji w terenie;
- podaje nazwy głównych kierunków geograficznych; przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych;
- wyjaśnia, jak powstaje plan;
- wyjaśnia pojęcia *mapa* i *legenda*; określa przeznaczenie planu miasta i mapy turystycznej;
- określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu;
- wymienia stany skupienia, w jakich występują substancje; podaje dwa-trzy przykłady wykorzystania właściwości ciał stałych w życiu codziennym
- wyjaśnia zasadę działania termometru; wyjaśnia, na czym polega parowanie i skraplanie wody
- wyjaśnia, co nazywamy pogodą; wyjaśnia pojęcia: *upał*, *przymrozek*, *mróz*;
- zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną; omawia sposób pomiaru ilości opadów; podaje jednostki, w których wyraża się składniki pogody;
- omawia pozorną wędrówkę Słońca nad widnokresem; omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia;
- wyjaśnia pojęcia *organizm jednokomórkowy*, *organizm wielokomórkowy* ; podaje charakterystyczne cechy organizmów ;
- dzieli organizmy cudzożywne ze względu na rodzaj pokarmu; podaje przykłady organizmów roślinożernych;
- wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność
- podaje trzy przykłady roślin stosowanych jako przyprawy do potraw; wyjaśnia, dlaczego decyzja o hodowli zwierzęcia powinna być dokładnie przemyślana; omawia zasady opieki nad zwierzętami;
- wymienia składniki pokarmowe; przyporządkowuje podane pokarmy do wskazanej grupy pokarmowej
- wymienia narządy budujące przewód pokarmowy; omawia rolę układu pokarmowego;
- omawia rolę serca i naczyń krwionośnych;
-
-

-
-
- wymienia narządy budujące drogi oddechowe; wyjaśnia, co dzieje się z powietrzem podczas wędrówki przez drogi oddechowe; określa rolę układu oddechowego; wymienia elementy budujące układ ruchu; podaje nazwy i wskazuje główne elementy szkieletu; wymienia trzy funkcje szkieletu; omawia rolę poszczególnych narządów zmysłów; omawia rolę skóry jako narządu zmysłu; wymienia narządy tworzące żeński i męski układ rozrodczy; określa rolę układu rozrodczego; wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania; podaje zasady prawidłowego odżywiania; wyjaśnia, dlaczego należy dbać o higienę skóry; opisuje sposób pielęgnacji paznokci;
- wymienia przyczyny chorób zakaźnych; wymienia nazwy chorób przenoszonych drogą oddechową; omawia przyczyny zatruc;
- określa zasady postępowania w czasie burzy, gdy przebywa się w domu lub poza nim;
- podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu; przyporządkowuje nazwę zagrożenia do symboli umieszczanych na opakowaniach;
- podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać
- podaje przykłady skutków działania alkoholu na organizm;
- wyjaśnia, do czego odnoszą się nazwy krajobrazów; wymienia rodzaje krajobrazów (naturalny, kulturowy); wyjaśnia pojęcie: *krajobraz kulturowy*;
- omawia na podstawie ilustracji elementy wzniesienia; wskazuje formy terenu w krajobrazie najbliższej okolicy
- podaje nazwy grup skał;
- podaje przykłady wód słodkich (w tym wód powierzchniowych); wskazuje różnice między oceanem a morzem;
- wymienia, podając przykłady, od czego pochodzą nazwy miejscowości;
- wyjaśnia, co to są parki narodowe; podaje przykłady obiektów, które są pomnikami przyrody;
- omawia, popierając przykładami, przystosowania zwierząt do życia w wodzie;
- podaje po dwie-trzy nazwy organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki;
- podaje nazwy stref życia w jeziorze; wymienia grupy roślin żyjących w strefie przybrzeżnej;
- omawia przystosowania roślin do niskiej lub wysokiej temperatury
- podaje nazwy warstw lasu; omawia zasady zachowania się w lesie; rozpoznaje pospolite organizmy żyjące w poszczególnych warstwach lasu;
- porównuje wygląd igieł sosny i świerka; wymienia cechy budowy roślin iglastych ułatwiające ich rozpoznawanie, np. kształt i liczba igieł, kształt i wielkość szyszek;
- wymienia cechy łąki; wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej;
- omawia sposoby wykorzystywania roślin zbożowych; rozpoznaje nasiona trzech zbóż;

OCENĘ BARDZO DOBRA otrzymuje

uczeń ,który:

- wymienia cechy ożywionych i nieożywionych elementów przyrody; wskazuje w najbliższym otoczeniu wytwory działalności człowieka
-
-
-

-
-
- porównuje ilość i rodzaj informacji uzyskiwanych za pomocą poszczególnych zmysłów; wymienia cechy przyrodnika; określa rolę obserwacji w poznawaniu przyrody; omawia etapy doświadczenia
- planuje miejsca dwóch – trzech obserwacji; proponuje przyrząd odpowiedni do obserwacji konkretnego obiektu; wymienia najważniejsze części mikroskopu
- wyjaśnia, co to jest widnokrąg; omawia budowę kompasu; samodzielnie wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu; wyjaśnia, w jaki sposób wyznacza się kierunki pośrednie
wyjaśnia pojęcie *skala liczbowa*; oblicza wymiary przedmiotu w różnych skalach, np. 1 : 5, 1 : 20, 1 : 50; wykonuje szkic terenu szkoły
opisuje słowami fragment terenu przedstawiony na planie lub mapie; przygotowuje zbiór znaków kartograficznych dla planu lub mapy najbliższej okolicy
wyjaśnia, na czym polega orientowanie planu lub mapy; wyjaśnia, na czym polega zjawisko rozszerzalności cieplnej; podaje przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych i cieczy oraz gazów
- wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania; formułuje wnioski na podstawie przeprowadzonych doświadczeń; przyporządkowuje stan skupienia wody do wskazań termometru
- podaje, z czego mogą być zbudowane chmury; rozróżnia rodzaje osadów atmosferycznych na ilustracjach; wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne; wyjaśnia, jak powstaje wiatr
- wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych; dokonuje pomiaru składników pogody – prowadzi kalendarz pogody; przygotowuje możliwą prognozę pogody na następny dzień dla swojej miejscowości określa zależność między wysokością Słońca a temperaturą powietrza; określa zależność między wysokością Słońca a długością cienia; wyjaśnia pojęcie *górowanie Słońca*;
- omawia hierarchiczną budowę organizmów wielokomórkowych; charakteryzuje czynności życiowe organizmów; omawia cechy rozmnażania płciowego i bezpłciowego
- wyjaśnia pojęcia: *organizm samożywny*, *organizm cudzożywny*; wymienia cechy roślinożerców; wymienia, podając przykłady, sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy cudzożywne; podaje przykłady zwierząt odżywiających się szczątkami glebowymi;
- wyjaśnia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego;
- rozpoznaje wybrane rośliny doniczkowe; wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań życiowych uprawianych roślin; określa cel hodowania zwierząt w domu; wskazuje źródła informacji na temat hodowanych zwierząt; wyjaśnia, dlaczego coraz więcej dzikich zwierząt przybywa do miast
- omawia rolę składników pokarmowych w organizmie; wymienia produkty zawierające sole mineralne
- wyjaśnia pojęcie *trawienie*; opisuje drogę pokarmu w organizmie;
- wymienia funkcje układu krwionośnego; wyjaśnia, czym jest tętno; omawia rolę układu krwionośnego w transporcie substancji w organizmie;
- określa cel wymiany gazowej; omawia rolę poszczególnych narządów układu oddechowego;
- rozróżnia rodzaje połączeń kości; podaje nazwy głównych stawów u człowieka;
-
-

-
-
- wskazuje na planszy elementy budowy oka: soczewkę, siatkówkę i źrenicę; wskazuje na planszy małżowinę uszną, przewód słuchowy i błonę bębenkową; omawia zasady higieny układu nerwowego
- omawia rolę poszczególnych narządów układu rozrodczego
- opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania
- wymienia (wszystkie) zasady zdrowego stylu życia; wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia; opisuje sposób pielęgnacji skóry ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania; wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej
- wyjaśnia, czym są szczepionki; wymienia sposoby zapobiegania chorobom przenoszonym drogą oddechową; wymienia szkody, które pasożyty powodują w organizmie; omawia objawy zatruc
wymienia charakterystyczne cechy muchomora sromotnikowego; wymienia objawy zatrucia grzybami
omawia zasady pierwszej pomocy po kontakcie ze środkami czystości wyjaśnia, na czym polega palenie bierne

-
-
-

-
-
- wymienia skutki przyjmowania narkotyków; wyjaśnia pojęcie: *krajobraz*; wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz; omawia cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych; wskazuje składniki naturalne w krajobrazie najbliższej okolicy
- opisuje wklęsłe formy terenu; opisuje formy terenu dominujące w krajobrazie najbliższej okolicy
- opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych; rozpoznaje co najmniej dwie skały występującą w najbliższej okolicy
- wyjaśnia pojęcia: *wody słodkie*, *wody strome*; wykonuje schemat podziału wód powierzchniowych; omawia warunki niezbędne do powstania jeziora; porównuje rzekę z kanałem śródlądowym
- omawia zmiany w krajobrazie wynikające z rozwoju rolnictwa; omawia zmiany w krajobrazie związane z rozwojem przemysłu; wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości
- wyjaśnia cel ochrony przyrody; wyjaśnia, co to są rezerваты przyrody; wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną;
- omawia, na przykładach, przystosowania roślin do ruchu wód; omawia sposób pobierania tlenu przez organizmy wodne
- wymienia cechy, którymi różnią się poszczególne odcinki rzeki; porównuje warunki życia w poszczególnych biegach rzeki; omawia przystosowania organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki
- charakteryzuje przystosowania roślin i zwierząt zabezpieczające przed utratą wody; opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych
- omawia wymagania środowiskowe wybranych gatunków zwierząt żyjących w poszczególnych warstwach lasu
- rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste; rozpoznaje przynajmniej sześć gatunków drzew liściastych; wymienia typy lasów rosnących w Polsce
- omawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku; rozpoznaje przynajmniej pięć gatunków roślin występujących na łące; wyjaśnia, w jaki sposób ludzie wykorzystują łąki
- wyjaśnia pojęcia *zboża ozime*, *zboża jare*; podaje przykłady wykorzystywania uprawianych warzyw; wymienia sprzymierzeńców człowieka w walce ze szkodnikami upraw polowych

OCENĘ CELUJĄCĄ

otrzymuje uczeń, który:

- podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej z przyrodą ożywioną; klasyfikuje wskazane elementy na ożywione i nieożywione składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka
- wyjaśnia różnice między eksperymentem a doświadczeniem
- planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie;
- podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych; wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich
- rysuje plan pokoju w skali 1 : 50; dobiera skalę do wykonania planu dowolnego obiektu:
- odszukuje na mapie wskazane obiekty
- orientuje mapę za pomocą obiektów w terenie klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości; wyjaśnia, na czym polega kruchość, plastyczność i sprężystość;

-

- dokumentuje doświadczenia według poznanego schematu; podaje przykłady z życia codziennego zmian stanów skupienia wody; przedstawia w formie schematu zmiany stanu skupienia wody
- wyjaśnia, jak się tworzy nazwę wiatru; rozpoznaje na mapie rodzaje wiatrów;
- odczytuje prognozę pogody przedstawioną za pomocą znaków graficznych;
- porównuje wysokość Słońca nad widnokretem oraz długość cienia podczas górowania w poszczególnych porach roku
- podaje przykłady różnych sposobów wykonywania tych samych czynności przez organizmy (np. ruch, wzrost); porównuje rozmnażanie płciowe z rozmnażaniem bezpłciowym
- omawia sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny; określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi; wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo
- omawia rolę destruentów w łańcuchu pokarmowym
- opisuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy
- wymienia wybrane objawy niedoboru jednej z poznanych witamin; omawia rolę soli mineralnych w organizmie
- wyjaśnia rolę enzymów trawiennych;
- wyjaśnia, jak należy dbać o układ krwionośny; podaje przykłady produktów żywnościowych korzystnie wpływających na pracę układu krwionośnego
- wyjaśnia, na czym polega współpraca układów pokarmowego, krwionośnego i oddechowego
- porównuje zakres ruchów stawów: barkowego, biodrowego i kolanowego; na modelu lub planszy wskazuje kości o różnych kształtach;
- wymienia zadania mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów;
- podaje wspólną cechę narządów zmysłu węchu i smaku; wskazuje na planszy drogę informacji dźwiękowych; uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów;
- wyjaśnia przyczyny różnic w budowie układu rozrodczego żeńskiego i męskiego;
- wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia; omawia skutki niewłaściwego odżywiania się; wyjaśnia, na czym polega higiena osobista;
- porównuje objawy przeziębienia z objawami grypy i anginy; klasyfikuje pasożyty na wewnętrzne i zewnętrzne, podaje przykłady pasożytów; opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych;
- omawia sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję;
- omawia zasady postępowania w przypadku oparzeń
- wyjaśnia, czym jest uzależnienie
- charakteryzuje substancje znajdujące się w dymie papierosowym;
- klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości; omawia elementy doliny
- opisuje skały występujące w najbliższej okolicy; omawia proces powstawania gleby
- charakteryzuje wody słodkie i słone występujące na Ziemi; omawia, jak powstają bagna;
- podaje przykłady działalności człowieka, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu;
- wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym; podaje przykłady pomników przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie Polski i swojego województwa

- - wyjaśnia pojęcie *plankton*; przystosowania zwierząt do ruchu wody porównuje świat roślin i zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki; charakteryzuje poszczególne strefy jeziora; rozpoznaje na ilustracjach pospolite zwierzęta związane z jeziorami; układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze
- omawia negatywną i pozytywną rolę wiatru w życiu roślin; charakteryzuje wymianę gazową u roślin; wymienia przystosowania roślin do wykorzystania światła
- charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając czynniki abiotyczne oraz rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach
- przyporządkowuje nazwy gatunków roślin do charakterystycznych barw łąki;
- podaje przykłady innych upraw niż zboża i warzywa, wskazując sposoby ich wykorzystywania;